

DŽEZ – HUDBA S POSOLSTVOM

KEĎ SA OPÝTATE DŽEZOVÉHO GITARISTU BORISA ČELLÁRA, ČI DŽEZ POTREBUJE ŽENY, ZASMEJE SA. SAMOZREJME, ŽE POTREBUJE! VEĎ JE MUŽSKÉHO RODU! HOCI JE TO ZRIEDKAVÉ, AJ TAKÁ SAXOFONISTKA PÔSOBÍ PRÍJEMNE A SEXI. V TALIANSKU VIDEL BUBENÍČKU ČERNOŠKU. „MALA ASI DEVÄŤDESIAT KÍL A PRITOM SA S BUBNAMI MAZNALA.“

text: Dana Zavadová **foto:** Desana Dudášová

A ko vyzeralo vaše detstvo v Bratislave?
Z obdobia do troch rokov, keď sme bývali v úplnom centre na Michalskej ulici, si pamätám len pavlačový byt s vysokým stropom a s dvorom. Odtiaľ sme sa presťahovali do socialistickej petržalskej novostavby – mám spomienku na napodobeninu parkiet. Hry na stavbe tvorili veľkú časť môjho detstva.

Prečo ste sa sťahovali? Z lepšieho do horšieho?

Ale do väčšieho... Nový petržalský byt mal „perspektívu“, za socializmu tomu dávali prívlastok „nové bývanie“. Od ôsmich rokov som zas býval pod dnešnými Dlhými dielmi, na zelenom kopci, obklopený vino-

hradmi a záhradkami. Po škole sme sa vozili s tatrovkármí, vlastne som sa zúčastňoval na prerábaní zelených plôch na sídlisko.

Minulý rok ste skončili štvorročné štúdium džezovej gitary na univerzite v Grazi. Načo vám bude diplom?

Zaujímavá otázka. Umelec nepotrebuje titul...

Ale takmer všetci ho majú.

Keď ukážem diplom v klube alebo na festivale,

vyšší honorár nedostanem. Ale škola mi ukázala, ako pristupovať k cvičeniu, ako vyhľadávať informácie, aké nahrávky počúvať, naučil som sa veľa z hudobnej teórie. Avšak celkovo je európske hudobné školstvo zamerané viac na techniku a americké na umenie. Tam z vás robia umelca a tu technika, ktorý sa k umeniu musí ešte len prepracovať.

Okrem grazej univerzity vás prijali aj na amsterdamskú, ktorej ste sa vzdali a párkrát ste to oľutovali. Graze však mal svoje výhody, bol bližšie...

... a preto som mohol popri štúdiu rozvíjať kariéru na Slovensku. Aj preto som bol ako schizofrenik – tri dni v Grazi, štyri dni v Bratislave. Tri dni študent, štyri dni manažér a hudobník.

Na vysokej škole sme všetci – odhladnuc od toho, že nás bavila, mali nejaké predmety, na ktorých sme trpeli. Čo také neoblúbené ste mali vy?

Keby ste sa ma pýtali na predmety zo základnej školy, bez váhania poviem matematika. Ale napríklad, rytmus nás učil drsnácky bubeník, ktorý si ťahoval zo Srbov, Chorvátov a aj zo Slovákov. Bolo to nepríjemné. Aj keď za obsahom, ktorý nám dal, si stojím. Bol tam ešte jeden podivín, ktorý nosil každú topánku inej farby. Tiež spôsob, akým viedol ansámbel, mi nevyhovoval. Ale to je normálne, stáva sa to aj v živote. Stretnete niekoho, kto vám nevyhovuje.

Váš život sa asi po tom, ako ste školu skončili, zmenil. K lepšiemu?

Konečne mám veľa času. Začal som spievať! Už dlhšie som mal pocit, že hlasom, textom, sa lepšie vyjadriť ako gitarou, tónom. Už mám v repertoári nejaké swingovky.

Rytmus nás učil drsnácky bubeník, ktorý si ťahoval zo Srbov, Chorvátov a aj zo Slovákov. Bolo to nepríjemné.

Takisto ste sa chceli naučiť hrať na hudobný nástroj, ktorý nemá do činenia s džezom.

Už som začal – s ústnou harmonikou. Mám doma dva exempláre. Veľkú, na akej hral Stevie Wonder, a menšiu, dostal som ju od kolegu Gaba Jonáša. Hral na nej pred štyridsiatimi rokmi, takže to už je historický kúsok. Na harmonike sa hrá inak ako na gitare, preto mi vychádzajú iné hudobné kombinácie. Aj zvuk je iný, agresívnejší, no zároveň ohybnejší.

Formáciu All.Time Jazz ste založili pred ôsmimi rokmi. Čo ste robili dovtedy?

Všetko možné. Už na strednej polygrafickej škole som začal koketovať s hudbou – s death metalom a s ťažkým bigbítom. Tam som začal brnkať na gitare. Civilnú službu som si odkrútil opäť v tlačiarňi, čiže zasa polygrafia a po nej som robil grafika – opäť v polygrafickej firme. Tu však prišiel bod rozhodnutia, čo ďalej. Dostal som totiž ponuku hrať v armádnom umeleckom súbore. Vzal som ju. Hral som, skúšal som, pracoval som a po dvoch mesiacoch som skončil v nemocnici.

„Armádny umelecký súbor“, dobre to znie.

To si neviete predstaviť. Raz za mesiac sme robili kultúrny program pre vojakov rozhodnutých v kasárňach po celom Slovensku. Boli sme teleso pozostávajúce zo šestnástich hudobníkov, jedného speváka a z troch

spevácok a hrali sme staré swingovky. Vojaci pozerali ako puk (smiech). Práve v tomto súbore som však stretol hudobníkov a začali sme zakladať zostavy. A to už sme v spomínanom roku 2001.

Správni rodičia vedú svoje dieťa k tomu, aby sa venovalo čomukoľvek, len aby ho bavilo. Bolo to tak aj vo vašom prípade?

Rodičia ma nikdy nedali na žiaden hudobný nástroj. Možno by som im bol dnes za to vďačný. Je však aj opačný extrém rodičov. Tí, čo od svojho potomka chcú niečo, čo sa im nepodarilo...

A čo vaša spriaznená duša – rakúska Tante Trude? Tá vás v hudbe nepodporovala?

Podporovala, kúpila mi kedysi prvý lepší nástroj. Je to babkina sesternica. Nemohla mať deti a ja som sa narodil zhruba v tom období, keď po nich najviac túžila. Tým, že nemohla byť za socializmu kedykoľvek tu, a ja som nemohol ísť tam, mávali sme nedeľné telefonáty u babky. Páčilo sa jej to, lebo v Rakúsku sa cítila veľmi osamelo. Zvlášť vtedy, keď jej zomrel manžel a ostala len so psíkom. Stále za ňou chodím do Neufeldu, najmä v lete, aj teraz sa tam chystám. V ostatnom čase síce naše vzťahy navonok trochu ochladli, ale viem, že vnútri som náš vzťah nezanedbal.

Ste zástanca myšlienky, že poznanie z hudby sa dá získať dvoma spôsobmi...

... skratkou (drogou), keď k tomu pridete, ale od toho aj rýchlo odídete. Môžete si zvoliť aj druhý spôsob, a tým je čistá cesta, pomalé driapanie sa na vrchol. Sú hudobníci takí aj takí. A nedá sa povedať, ktorí sú lepší, všetci sa môžu dotknúť toho najvyššieho. Ja som si zvolil čistú cestu. Pivo sa neráta za drogu, no nie? (Smiech.)

Projektom netypických výchovných koncertov Jazz goes to school, ktorý má deťom zo škôl ukázať, čo je džez, chcete dosiahnuť, aby sa tento štýl dostal medzi mladých ľudí. Paradoxne, čo je džez, to ste vy v pätnástich nevedeli...

BORIS ČELLÁR

Narodil sa v roku 1975 v Bratislave, vyštudoval Kunst Universität v Grazi. Je zakladateľ zoskupenia All.Time.Jazz, ku ktorému sa v roku 2003 pridala Lucia Lužinská. V roku 2006 vyhral All.Time.Jazz a Lucia Lužinská prvú cenu v medzinárodnom swingovom festivale v Nemecku. Diskografia: First Take (s Luciou Lužinskou; 2005), (UN)COVERED (s Luciou Lužinskou a hosťami; 2008).

A ktovie, ako by to bolo, keby som si v tom čase vypočul Milesa Davisa. Možno by som nezačal hrať na gitare, ale na trúbke. Mal som dlhé vlasy a ako som si ich postupne skracoval, prechádzal som k inému typu hudby. Džez ku mne prišiel až keď som mal 22, čo je neskoro. Tento rok robíme s Luciou Lužinskou už druhý ročník spomínaného projektu. Keď prišla pred rokom s týmto nápadom, neveril som, že bude mať takú odozvu.

9 *Začal som spievať! Už dlhšie som mal pocit, že hlasom, textom, sa lepšie vyjadriť ako gitarou, tónom. Už mám v repertoári nejaké swingovky.*

Dlho sa mi pri slovku džez vybavovali dedkovia so saxofónmi.

Aj toto v tom projekte riešime. Neviem, prečo si každý myslí, že musí nejak extrémne dozrieť a prejsť akýmsi vývojom hudobného poznania, až kým sa dostane k džezu.

Možno sa mladí ľudia potrebujú zabávať a džez pre nich príliš zábavný nie je.

Nemyslím si. Hudba celkovo je zábavná. Až na to, že džez si v porovnaní s iným štýlom vyžaduje viac pozornosti. Nie je to hudba typu telenovely – sadneš, vypneš, odpojíš mozog a prijímaš. Ako napríklad určitý pop, ktorý sa robí masovo ako hudba – biznis s „ideálnym vzorcom“ – sem musia prísť dve slohy po sebe, potom predrefrén, refrén, bridž a potom zase refrén, ten sa môže dvakrát zopakovať... Nie je tam žiadne posolstvo.

Z toho vychádza, že džez je hudba s posolstvom.

Určite (smiech). Nabáda k tomu, aby človek stále nahliadal do nových izieb a neustále na sebe pracoval. Pretože v džeze je stále niekto, kto bude od vás v určitej oblasti lepší, od koho sa môžete čomusi poďakovať.

Kto je na Slovensku lepší od vás?

Hudba nie sú preteky...

Povedzme to ináč - od koho sa učíte vy?

Mám rád komunikatívny spôsob, akým robí hudbu John Pizzarelli, George Benson či Joey DeFrancesco. Je dôležité, aby hudba, ktorú aranžujem, zarezonovala aj v ľuďoch, ktorí sa s džezom stretnú po prvý raz.

Ako je to v slovenskom džezovom rybníku? Konkurujete si, neznášate sa, ingorujete alebo sa uznávajúte?

Je tu rivalita. Keď som študoval v Grazi, videl som to s odstupom a bolo mi to smiešne. Inde vo svete sú hudobníci na jednej lodi. Vykonávajú niečo podobné, idú rovnakým smerom, podporujú sa. Tu sa niektorí podkopávajú, pretože si myslia, že tu nie je dostatok priestoru pre všetkých.

So slobodou, ktorú máte a naplno si ju užívate, súvisí aj lietanie, ktoré zbožňujete. Už ste si spravili kurz lietania?

Považujem za zázrak, že sa môžem na nejakom kovovom šrote dostať až kamsi hore do vzduchu. Zatiaľ som len spolujazdec, ale rozmyšľam nad tým. Patrí to k snom, ktoré by som si chcel naplniť: ísť do Brazílie, lietať... Najlepšie by to bolo asi spojiť. Zaletieť si do Brazílie.

Prečo do Brazílie?

Lebo teraz ma baví bosanova - hudba, ktorá odtiaľ pochádza. Dokonca práve mi kamarát Milan Číž na mieru vyrába špeciálnu gitaru na bosanovu. Mój bývalý učiteľ z Grazu chodí do Brazílie na nejaký mesiac každý rok. Rozmyšľam, že sa k nemu pridám. Bosanova je radosť, slnko, more. Ako to chceme, my chlapi zo salaša, pochopiť, kým tam nepôjdeme?

Má aj hudobník podobne ako výtvarník „strach pred prázdny plátnom“, čiže „strach pred prázdny notový papier“?

Beriem to ako výzvu, hoci zodpovednosť, kde začať, je veľká. Ak mám z niečoho „strach“, tak sú to dedlajny. Najprv si robím kostru v hlave, rozmyšľam, kde začnem. Rozbehne sa to, ale dedlajny sa blížia. A ja ešte potrebujem odstup, vypočít si na druhý deň, ako to znie, či je to naozaj to, čo som tam včera cítil, či som dovtedy nezmenil názor.

Otázka na záver: ak neznie hudba, je ticho. Aký ste si k nemu vytvorili vzťah?

Ticho je zaujímavé. Stačí sa doň započúvať v noci, keď si myslíte, že je ticho. Zistíte, že nie je. Pretože niekde vzadu cvrliká cikáda, ktorú ste dovtedy nevnímali. Takisto pauza v hudbe, keď sa nič nedeje. Vytvorí napätie a určitý priestor na uvedomenie si toho, čo práve zaznelo. ✚

